

ให้การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมมีความสะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการของผู้คนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. เนื้อหา (content) มีมากมายหลากหลายรูปแบบให้เลือกใช้ตามแต่ที่บุคคลต้องการ เช่น ซีรีส์เกาหลีหรือซีรีส์อเมริกันที่มีให้ดาวน์โหลดมาดูได้อย่างต่อเนื่อง หรือการวิเคราะห์ราคาหุ้นหรือราคาทองคำที่สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต
2. ผู้สื่อสาร (communicator) ที่มีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันตามแต่ความต้องการของตนเอง เช่น การฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่สามารถใช้หูฟังจากคอมพิวเตอร์ได้โดยไม่ต้องปิดวิทยุ เป็นต้น
3. กลุ่มสังคม (community) มีการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน เช่น กลุ่มรณรงค์การใช้จักรยานที่กระจายข่าวสารการขี่จักรยานผ่านเครือข่ายสังคม (social network) หรือการรวมตัวของแฟนคลับดารานักร้องในคอนเสิร์ตต่างๆ เป็นต้น
4. การซื้อขาย (commercial) ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้นโดยผู้ซื้อไม่ต้องเดินทางไกล เช่น ร้านค้าออนไลน์ที่ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต โอนเงินผ่านบริการ e-banking เป็นต้น

Convergence Media กับการเข้าถึง (media accessibility)

จากความเชื่อของผู้ให้บริการธุรกิจสื่อสารคมนาคมนั้น ผู้เขียนคิดว่าความเชื่อที่น่าจะอยู่บนพื้นฐานที่ผู้ให้บริการธุรกิจสื่อสารคมนาคม (คิดเอาเอง) ว่า คนในสังคมไทยมีความต้องการที่จะเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารที่มีมากมายไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง และคนในสังคมจะสามารถที่จะเข้าถึงเครือข่ายการสื่อสารความเร็วสูง (อันเป็นช่องทางที่ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่หลากหลายจากสื่อชนิดต่างๆ) ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเครือข่ายการสื่อสารดังกล่าวยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพื้นที่ในตัวจังหวัดเท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2554, อังโน นิคม ชัยขุนพล, 2555: 308) นั่นหมายความว่ายังมีคนจำนวนมากในหลายพื้นที่ที่ยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีสื่อสาร ซึ่งมีสาเหตุด้วยกันหลายประการ เช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบไฟฟ้า โทรศัพท์ หรือแม้แต่การให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มักจะกระจุกตัวในเขตตัวเมือง หรือพื้นที่ที่ผู้ให้บริการสามารถได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่สูง ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการศึกษา ฯลฯ

จากนโยบายการแจกแท็บเล็ตให้แก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือโครงการ One Tablet PC Per Child ของรัฐบาลที่มีหลักการแจกในเบื้องต้น คือแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มพื้นที่สีเขียว หมายถึงพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงทุกด้าน เช่น มีห้องเรียน มีไฟฟ้า มีระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานอยู่เป็นประจำ ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่นี้จะได้รับแท็บเล็ตในล็อตแรกก่อน กลุ่มพื้นที่สีเหลือง มีไฟฟ้า มีห้องเรียน มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต แต่ไม่แรงมาก หรือยังไม่มียังไม่มีระบบอินเทอร์เน็ต จะต้องทำการเพิ่มสัญญาณให้ก่อน และกลุ่มพื้นที่สีแดง คือ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีไฟฟ้าใช้ และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณ 200 โรงเรียน ซึ่งจะต้องจัดการเตรียมความพร้อมให้หลายเหล่านี้นั้นเป็นสาเหตุให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ทัดเทียมกับคนในเมือง

ให้การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมมีความสะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. เนื้อหา (content) มีมากมายหลากหลายรูปแบบให้เลือกใช้ตามแต่ที่บุคคลต้องการ เช่น ซีรีส์เกาหลีหรือซีรีส์อเมริกันที่มีให้ดาวน์โหลดมาดูได้อย่างต่อเนื่อง หรือการวิเคราะห์ราคาหุ้นหรือราคาทองคำก็สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต
2. ผู้สื่อสาร (communicator) ที่มีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันตามแต่ความต้องการของตนเอง เช่น การฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่สามารถใช้หูฟังจากคอมพิวเตอร์ได้โดยไม่ต้องปิดวิทยุ เป็นต้น
3. กลุ่มสังคม (community) มีการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน เช่น กลุ่มรณรงค์การใช้จักรยานที่กระจายข่าวสารการขี่จักรยานผ่านเครือข่ายสังคม (social network) หรือการรวมตัวของแฟนคลับดารานักร้องในคอนเสิร์ตต่างๆ เป็นต้น
4. การซื้อขาย (commercial) ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้นโดยผู้ซื้อไม่ต้องเดินทางไกล เช่น ร้านค้าออนไลน์ที่ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต โอนเงินผ่านบริการ e-banking เป็นต้น

Convergence Media กับการเข้าถึง (media accessibility)

จากความเชื่อของผู้ให้บริการธุรกิจสื่อสารคมนาคมนั้น ผู้เขียนคิดว่าความเชื่อนั้นน่าจะอยู่บนพื้นฐานที่ผู้ให้บริการธุรกิจสื่อสารคมนาคม (คิดเอาเอง) ว่า คนในสังคมไทยมีความต้องการที่จะเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารที่มีมากมายไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง และคนในสังคมสามารถที่จะเข้าถึงเครือข่ายการสื่อสารความเร็วสูง (อันเป็นช่องทางที่ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่หลากหลายจากสื่อชนิดต่างๆ) ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเครือข่ายการสื่อสารดังกล่าวยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพื้นที่ในตัวจังหวัดเท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2554, อังใน นิคม ชัยขุนพล, 2555: 308) นั่นหมายความว่ายังมีคนจำนวนมากในหลายพื้นที่ที่ยังเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีสื่อสาร ซึ่งมีสาเหตุด้วยกันหลายประการ เช่น โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบไฟฟ้า โทรศัพท์ หรือแม้แต่การให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีกระจุกตัวในเขตตัวเมือง หรือพื้นที่ที่ผู้ให้บริการสามารถได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่สูง ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการศึกษา ฯลฯ

จากนโยบายการแจกแท็บเล็ตให้แก่แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือโครงการ One Tablet PC Per Child ของรัฐบาลที่มีหลักการแจกในเบื้องต้น คือแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มพื้นที่สีเขียว หมายถึงพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงทุกด้าน เช่น มีห้องเรียน มีไฟฟ้า มีระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานอยู่เป็นประจำ ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่นี้จะได้รับแท็บเล็ตในล็อตแรกก่อน กลุ่มพื้นที่สีเหลือง มีไฟฟ้า มีห้องเรียน มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต แต่ไม่แรงมาก หรือยังไม่มีระบบอินเทอร์เน็ต จะต้องทำการเพิ่มสัญญาณให้ก่อน และกลุ่มพื้นที่สีแดง คือ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ไม่มีไฟฟ้าใช้ และไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณ 200 โรงเรียน ซึ่งจะต้องจัดการเตรียมความพร้อมให้หลายเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทขาดโอกาสในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ทัดเทียมกับคนในเมือง

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าถึง (accessibility) การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ซึ่ง นิคม ชัยชุมพล (เรื่องเดียวกัน: 304) สรุปว่า ผู้ใช้สื่อต้องมีทักษะในการอ่านระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความเข้าใจถึงวิธีการใช้สื่อ ถึงแม้ว่าสื่อใหม่จะมีลักษณะเป็นมัลติมีเดีย (สื่อที่มีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และแอนิเมชัน) ที่ใช้ทักษะการอ่านออกเขียนได้น้อยกว่าหนังสือหรือนิตยสาร แต่โดยหลักแล้วผู้ใช้งานจำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นพื้นฐาน ขณะที่งานวิจัยของ ดวงกมลชาติประเสริฐ และคณะ (2552) ที่ทำการศึกษาการใช้ประโยชน์และผลกระทบของอินเทอร์เน็ตในบริบทของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยในด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาพบว่า การมีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ในเว็บไซต์ต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีข้อจำกัดในด้านการแปลภาษาจึงไม่ค่อยเข้าใจข้อมูลนัก ส่วนข้อมูลที่เป็นภาษาไทยมักไม่ทันสมัยและไม่ครบถ้วน ดังนั้นการเข้าถึงซึ่งข้อมูลทางการศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอีกภาษาหนึ่งด้วย

Convergence Media กับจริยธรรมการใช้

แม้ว่าการใช้ convergence media จะมีพื้นฐานจากการใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสาร เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือได้รับการพัฒนาให้เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทำให้เราไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมต่อกับเครือข่ายเสมอไป จากงานวิจัยของ ดวงกมลชาติประเสริฐ และศศิธร ยูโกศล (2555) ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้และการใช้ประโยชน์เครือข่ายสังคมยอดนิยมอย่าง Facebook พบว่า ผู้ใช้เครื่องหนึ่งใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน (smart phone) หรือโทรศัพท์มือถือที่มีคุณสมบัติทำงานได้ใกล้เคียงคอมพิวเตอร์ เป็นช่องทางในการใช้เครือข่ายสังคมเป็นอันดับสองรองจากคอมพิวเตอร์ชนิดต่างๆ และผู้ใช้อีกกว่าร้อยละ 30 เข้า Facebook ผ่านโทรศัพท์มือถือแบบธรรมดา ซึ่งดวงกมลอธิบายว่าเพราะเทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านี้เป็นเทคโนโลยีที่ผู้ใช้สามารถพกพาติดตัวไปไหนมาไหนได้สะดวก ทำให้สามารถเข้า Facebook ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ อีกทั้งยังใช้ฆ่าเวลาเมื่อคอยทำกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

จากการสำรวจของกรุงเทพธุรกิจโพล พบว่าจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 100 คนในไทย มีผู้ใช้โทรศัพท์ประเภท สมาร์ตโฟน จำนวน 18 คน เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ใช้สมาร์ตโฟนทั่วโลกที่มีสัดส่วนอยู่ราว 30% อาจเป็นตัวเลขที่ยังห่างไกล แต่เมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของผู้ใช้ที่มากกว่าคำว่า “ก้าวกระโดด” อนาคตของธุรกิจที่ผูกติดกับกระแสของสมาร์ตโฟนจึงดูคึกคักมากเป็นพิเศษ ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้มือถือ 48,000 คนจาก 58 ประเทศรวมไทยโดย “ทีเอ็นเอส” บริษัทที่ปรึกษาด้านการตลาดในเครือกันตาร์ หนึ่งในเครือข่ายด้านข้อมูลเชิงลึกและคำปรึกษาทางการตลาดแถวหน้าของโลกยังพบสถิติที่น่าสนใจว่า ผู้ใช้มือถือทั้งแบบ prepaid (เติมเงิน) และ postpaid (รายเดือน) ต่างก็นิยมใช้การรับส่งข้อมูลผ่านมือถือ โดย 61% ของผู้ถูกสำรวจยินดีที่จะจ่ายค่าบริการดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 3 พ.ค. 2555)

แต่ไม่ว่าเราจะเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ด้วยแพลตฟอร์มไหนก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือผู้ใช้จัดการกับข้อมูล (data) (โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา) สามารถทำข้อมูลให้กลายเป็น

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าถึง (accessibility) การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ซึ่ง นิคม ชัยชุมพล (เรื่องเดียวกัน: 304) สรุปว่า ผู้ใช้สื่อต้องมีทักษะในการอ่านระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความเข้าใจถึงวิธีการใช้สื่อ ถึงแม้ว่าสื่อใหม่จะมีลักษณะเป็นมัลติมีเดีย (สื่อที่มีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และแอนิเมชั่น) ที่ใช้ทักษะการอ่านออกเขียนได้น้อยกว่าหนังสือหรือนิตยสาร แต่โดยหลักแล้วผู้ใช้อย่างจำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นพื้นฐาน ขณะทำงานวิจัยของ ดวงกมล ชาติประเสริฐ และคณะ (2552) ที่ทำการศึกษาการใช้ประโยชน์และผลกระทบของอินเทอร์เน็ตในบริบทของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยในด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาพบว่า การมีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตไม่บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ในเว็บไซต์ต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีข้อจำกัดในด้านการแปลภาษาจึงไม่ค่อยเข้าใจข้อมูลนัก ส่วนข้อมูลที่เป็นภาษาไทยมักไม่ทันสมัยและไม่ครบถ้วน ดังนั้นการเข้าถึงซึ่งข้อมูลทางการศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอีกภาษาหนึ่งด้วย

Convergence Media กับจริยธรรมการใช้

แม้ว่าการใช้ convergence media จะมีพื้นฐานจากการใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสาร เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือได้รับการพัฒนาให้เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทำให้เราไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมต่อกับเครือข่ายเสมอไป จากงานวิจัยของ ดวงกมล ชาติประเสริฐ และศศิธร ยุวโกศล (2555) ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้และการใช้ประโยชน์เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่าง Facebook พบว่า ผู้ใช้ครึ่งหนึ่งใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน (smart phone) หรือโทรศัพท์มือถือที่มีคุณสมบัติทำงานได้ใกล้เคียงคอมพิวเตอร์ เป็นช่องทางในการใช้เครือข่ายสังคมเป็นอันดับสองรองจากคอมพิวเตอร์ชนิดต่างๆ และผู้ใช้กว่าร้อยละ 30 เข้า Facebook ผ่านโทรศัพท์มือถือแบบธรรมดา ซึ่งดวงกมล อธิบายว่าเพราะเทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านี้เป็นเทคโนโลยีที่ผู้ใช้สามารถพกพาติดตัวไปไหนมาไหนได้สะดวก ทำให้สามารถเข้า Facebook ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ อีกทั้งยังใช้เวลาเมื่อคอยทำกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

จากการสำรวจของกรุงเทพธุรกิจโพล พบว่าจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 100 คนในไทย มีผู้ใช้โทรศัพท์ประเภท สมาร์ตโฟน จำนวน 18 คน เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ใช้สมาร์ตโฟนทั่วโลกที่มีสัดส่วนอยู่ราว 30% อาจเป็นตัวเลขที่ยังห่างไกล แต่เมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของผู้ใช้ที่มากกว่าคำว่า “ก้าวกระโดด” อนาคตของธุรกิจที่ผูกติดกับกระแสของสมาร์ตโฟนจึงดูคึกคักมากเป็นพิเศษ ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้มือถือ 48,000 คนจาก 58 ประเทศรวมไทยโดย “ทีเอ็นเอส” บริษัทที่ปรึกษาด้านการตลาดในเครือกันตาร์ หนึ่งในเครือข่ายด้านข้อมูลเชิงลึกและคำปรึกษาทางการตลาดแถวหน้าของโลกยังพบสถิติที่น่าสนใจว่า ผู้ใช้มือถือทั้งแบบ prepaid (เติมเงิน) และ postpaid (รายเดือน) ต่างก็นิยมใช้การรับส่งข้อมูลผ่านมือถือ โดย 61% ของผู้ถูกสำรวจยินดีที่จะจ่ายค่าใช้บริการดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 3 พ.ค. 2555)

แต่ไม่ว่าเราจะเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ด้วยแพลตฟอร์มไหนก็ตาม สิ่งที่เราควรต้องคำนึงถึงคือผู้ใช้จัดการกับข้อมูล (data) โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถทำข้อมูลให้กลายเป็น

สารสนเทศ (information) และนำไปสู่ความรู้ (knowledge) ได้อย่างไร จากผลการวิจัยของ ดวงกมลชาติประเสริฐ (2552) ซึ่งเห็นว่า การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ในทัศนะของครูผู้สอนนั้น นำข้อมูลมาใช้โดยไม่ทำให้เกิดประโยชน์หรือก่อให้เกิดความรู้ อย่างแท้จริง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์มองว่าการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในปัจจุบันมักจะเป็นไปอย่างผิวเผิน ไม่มีความลึกซึ้ง เป็นการได้ข้อมูลมาโดยง่ายแต่ไม่ได้เรียนรู้อย่างจริงจังทำให้เสีย ไม่ค่อยสนใจเวลาที่อาจารย์สอน ไม่ยอมอ่านหนังสือ ทำให้คิดอะไรช้าลง และมีการนำข้อมูลมาใช้โดยไม่มีการอ่านหรือวิเคราะห์

ปัญหาที่คนในวิชาชีพด้านการศึกษามักจะพบก็คือจรรยาบรรณในการเขียนงาน ซึ่งคนเป็นครูจะเข้าใจปัญหานี้เป็นอย่างดี กล่าวคือ นักเรียนนักศึกษามักจะมีวัฒนธรรม copy-paste หรือคัดลอกข้อความจากอินเทอร์เน็ตไปส่งครู โดยมีทั้งการนำข้อความไปใช้โดยไม่ผ่านการวิเคราะห์หรือตัดแปลง คือ ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างไรมาก็นำไปใช้อย่างนั้น และนำข้อมูลมา “ตัดเย็บ” หรือ “จับแพะชนแกะ” เป็นชิ้นงานโดยไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มา ซึ่งเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นปัญหา ด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

งานวิจัยของ ดวงกมลชาติประเสริฐ และ ศศิธร ยุวโกศล (อ้างแล้ว) ได้เปิดเผยให้เห็นว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรมมากพอสมควร โดยผู้ตอบแบบสอบถามกว่าร้อยละ 70 ระบุว่าเคยคัดลอกและตัดแปลงข้อความจากอินเทอร์เน็ต หรือเคยนำข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาใช้โดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา และการละเมิดที่พบว่ามีผู้ทำสูงที่สุด คือ การตัดแปลงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาเป็นของตนเอง และการไม่เขียนอ้างอิงแหล่งที่มาเนื่องจากในแหล่งสารไม่ปรากฏที่มาอยู่ และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นเป็นเรื่องที่ยุงยาก ส่วนผู้ที่ไม่เขียนแหล่งที่มา เพราะไม่อยากให้ใครรู้ว่าคัดลอกมาจากจำนวนน้อยกว่าการไม่อ้างอิงเพราะสองสาเหตุก่อนหน้า

นอกจากนั้น ดวงกมล ยังพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาประสบในอันดับต้นๆ คือ การถูกดึงดูตความสนใจด้วยกิจกรรมอื่นๆ บนอินเทอร์เน็ต เช่น เกม แชนท์ หรือการเข้าเว็บที่ไม่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจาก อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่หลอมรวมและเชื่อมโยง (hyperlink) เนื้อหา (content) ที่หลากหลายและเข้าถึงง่ายเพียงปลายนิ้วสัมผัส ผู้ใช้ก็พร้อมที่จะออกนอกวงโคจรของสิ่งที่ทำอยู่ตรงหน้า หรือในผู้ใช้บางรายต้องหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเช็คความเคลื่อนไหวของเพื่อนใน Facebook ทุกชั่วโมง

Convergence Media กับประโยชน์เชิงสัญญา

ดังที่ผู้เขียนกล่าวไปแล้วในตอนเกริ่นนำว่า สิ่งที่สังคมไทยยังไม่ค่อยตระหนักถึงคือความจำเป็นที่เราต้องใช้ convergence media เหล่านี้มีมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจากผลการวิจัยของ ดวงกมล การสำรวจการใช้โทรศัพท์มือถือของทั้งไทยและต่างประเทศพบว่า คนไทยมีความนิยมในการใช้โทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟนสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งฐานการบริโภคเหล่านี้ได้ขยายไปสู่เด็กวัยรุ่นที่ยังไม่มีรายได้ หรือแม้แต่ความจำเป็นที่จะต้องใช้โทรศัพท์มือถือที่มีเทคโนโลยีสูงขนาดนั้น แล้วเราบริโภค/ใช้ประโยชน์อะไรจากอุปกรณ์สื่อสารที่ hi-tech เหล่านี้กันแน่

จากงานวิจัยเรื่องตระการการบริโภคและลักษณะสื่อคือสารของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ของ เฉลิมวรรณ ท่อทองคำ (2545) งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของ

แพลตฟอร์มของสื่อที่เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน หากแต่ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า เราใช้เทคโนโลยีสื่อสารส่วนหนึ่งเพื่อประโยชน์เชิงสัญญาณที่แสดงถึงสถานะทางสังคม และความทันสมัย ซึ่งจากการศึกษาสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่พบว่า เทคโนโลยีที่ปรากฏในฐานะคุณลักษณะของโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นมีความหมายแฝงซ่อนอยู่มากมาย เช่น สถานะทางสังคม ความทันสมัย ทันโลก ทันต่อข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณมากซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ผู้ที่มีข้อมูลมากกว่า ผู้ที่รู้มากกว่าจะมีอำนาจในการต่อรองเพิ่มขึ้น” และความหมายนี้เองที่มีความสำคัญเทียบได้กับสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันและแบบแผนทางความคิดของคนในสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชายชาวจีนผู้หนึ่งยอมขายอวัยวะของตนเองเพื่อนำเงินมาซื้อ iPad และ iPhone

ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ตรรกะการบริโภคของผู้ใช้โทรศัพท์มือถือซึ่งพบว่า มีการผสมผสานการบริโภคมูลค่าด้านอรรถประโยชน์เข้ากับมูลค่าการแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐศาสตร์ และมูลค่าเชิงสัญญาณ โดยมีสัดส่วนการบริโภคมูลค่าเชิงสัญญาณมากที่สุด และมีแนวโน้มที่จะบริโภคสัญญาณในเชิงจับซ้อนมากขึ้นในอนาคต จนในที่สุดไม่เหลือการบริโภคเพื่อประโยชน์ของสินค้าอยู่อีกเลย ซึ่งจากการตีความโฆษณาโทรศัพท์มือถือที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์พบว่า เมื่อโทรศัพท์มือถือในฐานะที่เป็นสินค้าที่เข้าสู่กระบวนการโฆษณาแล้ว มันจะมีคุณค่าเชิงสัญญาณและคุณค่าการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ด้วย เช่น เป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความทันสมัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความแปลกใหม่และแพชั่น เป็นต้น คุณค่าต่างๆ เหล่านี้ เป็นคุณค่าที่ถูกสังคมสร้างขึ้น ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญมากกว่าคุณค่าเชิงอรรถประโยชน์ในฐานะอุปกรณ์การสื่อสารที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ นอกจากนั้น เฉลิมวรรณ ยังพบว่า จากการศึกษาตรรกะการบริโภคและลักษณะสื่อคือสารของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถชี้ให้เห็นว่า การบริโภคโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นเป็นไปเพื่อการบริโภคมูลค่าเชิงสัญญาณ ซึ่งเป็นการบริโภคอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพียงเพื่อ ตอบสนองความต้องการที่ไร้ขีดจำกัดของคนในสังคมยุคหลังสมัยใหม่

จากงานวิจัยที่ผู้เขียนกล่าวถึงแสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ convergence media นั้นมีตั้งแต่การที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารนั้นๆ ได้เลย จนถึงการใช้สื่อเหล่านั้นผิดวัตถุประสงค์ คือเพื่อแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่า “เรามี” และ “เราเป็น” อะไรมากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากมันอย่างคุ้มค่า ในโลกแห่งความเป็นจริงเราอาจจะมองไม่เห็นชัดเจนนัก เนื่องจากสื่อมวลชนทั้งสื่อใหม่และสื่อกระแสหลักต่างก็ประโคมข่าวในลักษณะที่กระตุ้นให้เกิดการประปรายเชิงสัญญาณมากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากมันอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากกระแส iPhone, iPad fever ยังมีคนต่อแถวรอซื้อจนแทบไม่เหลือ มูลค่าเชิงสัญญาณยิ่งสูงขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าหากเราให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์เชิงสัญญาณมากกว่าอรรถประโยชน์ในการใช้สอย (utility) ของเทคโนโลยีเหล่านั้นแล้ว เราได้ประโยชน์คุ้มกับจำนวนเงินที่เราเสียให้แก่บริษัทผู้ผลิตและผู้ให้บริการธุรกิจสื่อคมนาคมหรือไม่

อีกทั้งการใช้ข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ตในระดับผิวเผินโดยไม่จัดระบบ/วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นสารสนเทศและนำมาซึ่งความรู้ให้แก่ตนเองของนักศึกษาส่วนหนึ่ง ปัญหาด้านจริยธรรมในการคัดลอกงานโดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา อันเป็นการหยิบ data มาใช้โดยไม่แปลงให้เป็น information เพื่อก่อให้เกิดความรู้ (knowledge) อย่างแท้จริง ทั้งหลายเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเราให้ความสนใจกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมากกว่าจะ “ใช้ให้เป็น” กล่าวคือ ใช้เทคโนโลยี

แพลตฟอร์มของสื่อที่เป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน หากแต่ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า เราใช้เทคโนโลยีสื่อสารส่วนหนึ่งเพื่อประโยชน์เชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถานะทางสังคม และความทันสมัย ซึ่งจากการศึกษาสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่พบว่า เทคโนโลยีที่ปรากฏในฐานะคุณลักษณะของโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นมีความหมายแฝงซ่อนอยู่มากมาย เช่น สถานะทางสังคม ความทันสมัย ทันโลก ทันต่อข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณมากซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ผู้ที่มีข้อมูลมากกว่า ผู้ที่รู้มากกว่าจะมีอำนาจในการต่อรองเพิ่มขึ้น” และความหมายนี้เองที่มีความสำคัญเทียบได้กับสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันและแบบแผนทางความคิดของคนในสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชายชาวจีนผู้หนึ่งยอมขายอวัยวะของตนเองเพื่อนำเงินมาซื้อ iPad และ iPhone

ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ตรรกะการบริโภคของผู้ใช้โทรศัพท์มือถือซึ่งพบว่า มีการผสมผสานการบริโภคมูลค่าด้านอรรถประโยชน์เข้ากับมูลค่าการแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐศาสตร์ และมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ โดยมีสัดส่วนการบริโภคมูลค่าเชิงสัญลักษณ์มากที่สุด และมีแนวโน้มที่จะบริโภคสัญลักษณ์ในเชิงซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต จนในที่สุดไม่เหลือการบริโภคเพื่อประโยชน์ของสินค้าอยู่อีกเลย ซึ่งจากการตีความโฆษณาโทรศัพท์มือถือที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์พบว่า เมื่อโทรศัพท์มือถือในฐานะที่เป็นสินค้าที่เข้าสู่กระบวนการโฆษณาแล้ว มันจะมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์และคุณค่าการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ด้วย เช่น เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความทันสมัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความแปลกใหม่และแฟชั่น เป็นต้น คุณค่าต่างๆ เหล่านี้ เป็นคุณค่าที่ถูกสังคมสร้างขึ้น ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญมากกว่าคุณค่าเชิงอรรถประโยชน์ในฐานะอุปกรณ์การสื่อสารที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ นอกจากนี้ เฉลิมวรรณ ยังพบว่า จากการศึกษาดรรชนีการบริโภคและลักษณะสื่อคือสารของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถชี้ให้เห็นว่า การบริโภคโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นเป็นไปเพื่อการบริโภคมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการบริโภคอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพียงเพื่อ ตอบสนองความต้องการที่ไร้ขีดจำกัดของคนในสังคมยุคหลังสมัยใหม่

จากงานวิจัยที่ผู้เขียนกล่าวถึงแสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ convergence media นั้นมีตั้งแต่การที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารนั้นๆ ได้เลย จนถึงการใช้สื่อเหล่านั้นผิดวัตถุประสงค์ คือเพื่อแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่า “เรามี” และ “เราเป็น” อะไรมากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากมันอย่างคุ้มค่า ในโลกแห่งความเป็นจริงเราอาจจะมองไม่เห็นชัดเจนนัก เนื่องจากสื่อมวลชนทั้งสื่อใหม่และสื่อกระแสหลักต่างก็ประโคมข่าวในลักษณะที่กระตุ้นให้เกิดการบริโภคเชิงสัญลักษณ์มากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากมันอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากกระแส iPhone, iPad fever ยังมีคนต่อแถวรอซื้อจนแทบไม่เหลือ มูลค่าเชิงสัญลักษณ์ยิ่งสูงขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าหากเราให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์เชิงสัญลักษณ์กว่าอรรถประโยชน์ในการใช้สอย (utility) ของเทคโนโลยีเหล่านั้นแล้ว เราได้ประโยชน์คุ้มกับจำนวนเงินที่เราเสียให้แก่บริษัทผู้ผลิตและผู้ให้บริการธุรกิจสื่อคมนาคมหรือไม่

อีกทั้งการใช้ข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ตในระดับผิวเผินโดยไม่จัดระบบ/วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นเป็นสารสนเทศและนำมาซึ่งความรู้ให้แก่ตนเองของนักศึกษาส่วนหนึ่ง ปัญหาด้านจริยธรรมในการคัดลอกงานโดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา อันเป็นการหยิบ data มาใช้โดยไม่แปลงให้เป็น information เพื่อก่อให้เกิดความรู้ (knowledge) อย่างแท้จริง ทั้งหลายเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเราให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมากกว่าจะ “ใช้ให้เป็น” กล่าวคือ ใช้เทคโนโลยี

สื่อสารที่มี convergence media อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร มาเป็นช่องทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองและสังคมให้เป็นสังคมอุดมปัญญา ซึ่งเราควรหันกลับมาทบทวนการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะให้ความสำคัญกับ “วิธีการใช้” ที่ไม่เพียงแต่ใช้เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลาย หรือแสดงถึงสถานะทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่เพื่อให้คนในสังคมพัฒนาความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับความก้าวหน้ากับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง และเพื่อใช้เทคโนโลยีในทางที่ถูกที่ควรและคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

รายการอ้างอิง

กรุงเทพมหานครจออนไลน์.ไทยฮิต “สมาร์ทโฟน จุดพลุ “มาร์เก็ตติ้ง ออนไลน์ โมบาย” คอลัมน์ ไอที นวัตกรรม. วันที่ 3 พฤษภาคม 2555.

เฉลิมวรรณ ห่อทองคำ. (2545). **ตรรกะการบริโภคและลักษณะสื่อสื่อสารของโทรศัพท์เคลื่อนที่**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์. (2554). **นักบริหาร 31, 4 (ต.ค.-ธ.ค. 2554): 126-134.**

นิคม ชัยขุนพล. (2555). **สื่อใหม่ใช้เป็นครู ใน คู่มือสื่อใหม่ศึกษา**. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ดวงกมลชาติประเสริฐ และคณะ. (2552). **การใช้ประโยชน์และผลการทบทของอินเทอร์เน็ตในบริบทของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา**. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **ทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)**

ดวงกมลชาติประเสริฐ และ ศศิธร ยุวโกศล. (2555). **การรู้เท่าทันสื่อใหม่ เว็บไซต์เครือข่ายสังคม : การใช้ประโยชน์และประเด็นทางสังคม**. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **ทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.)**

ปาริชาติ สายธนู. (2553). **ลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้ใช้เทคโนโลยีหลอมรวมสื่อ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.